Број 174. У Новом Саду у среду 6. августа 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро.Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових киситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура

Шта је у духу цркве?

Кад код нас хоће неко да направи реда, те да иде све право и поштено, одмах ће се наћи неко да завришти: Не по Богу! Умешаће се влада, те ће начинити чуда!

Истина је, да су владе у нашим стварима чиниле чуда. Али ми не знамо, зашто би чиниле више чуда но иначе, ако ми тражимо, да иде све у реду и по правди.

Мајски је сабор устао противу грабежи у нашим манастирима. Да је могло бити, најбоље би био учинио, да је поставио некаквог „Радаји ја“, толико има злоупотреба по нашим манастирима. Но сабор је закључио строгу контролу и да се манастирска земља издаје под аренду, како би имали колико толико чисте рачуне.

И гле! Устао је „Браник“ и као да му неко кожу дере, поче да кука, како то једва чека влада, па да нам узме манастире. И почео да прича, како су данашњи калуђери питоми, далеко питомији но пре. И на послетку исписа, да сабор не може ништа решити у тој ствари, ако не пристане синод. Значи: немамо автономије. Од синода зависи — све

Дабогме! Међу калуђерима нема радикала. Они шаљу протесте, они су кивни на радикалну већину саборску и зато су сад „Бранику“ „питоми“ и милији и од автономије.

Али међу свештеницима (мирским) има радикала. И не само да их има, него се и множе. „Браник“ то признаје са сузним очима, те је због тог и написао чланак: „Наше свештенство“.

Прича, како је наша хијерархија (патријарх Георгије) створила казнена правила против свештенства, не би ли стала на пут радикализму међу свештеницима Та су правила позната. Та су правила средовечна, нечовечна, сурова, противе се чак и грађанском закону. Но „Браник“ вели, да „није велики пријатељ тих правила“, јер и канони наше свете цркве довољно одређују за дисциплину нашег свештенства.

Хвала лепо! Оно што је срамно, том „Браник“ „није баш велики пријатељ“. Значи није баш ни велики непријатељ И тражи, да се против свештеника употреби строгост канона. А против калуђера?!

Дал они живе данас по канонима?! Они, који су се заклели на живот по канонима. За њих има „Браник“ стотину извина.

Да не би радикални свештеници ушли у сабор, назадњаци траже, да при избору, сами свештеници без народа, бирају свештенике посланике. Онда би био избор како патријарх хоће. „Браник“ вели, да би се то могло усвојити кад би наша хијерархија имала нужну независност од државне власти. Значи, добро би било да хијерархија метне под ноге свештенике, ал само кад не би јерархија зависила од државне власти.

Што би се тим начином одвојило свештенство од народа, то „Бранику“ не смета.

Но то је све још цвеће. На том становишту стоје и сви други назадњаци Али „Браник“ иде даље. Он пише до слове це ово: **„Радикализам је у свештенству права бесмислица. Радикализам у свештеника противи се предањима наше свете цркве, противи се дисциплини, канонима установљеним“.**

Ништа грђе но кад фарисеји стану говорити „о светој цркви“. Можете бити уверени, да у онај мах хоће да упропасте кога. Исто то што данас Полит пише у „Бранику“ о радикализму и св цркви, исто то је у своје време писао Јота Грујић о народној слободоумној странци и св. цркви.

Истина је: Радикализам не значи млакост и пипавост. Радикализам значи одлучност, радикализам тражи злу корените лека И ако ћемо да говоримо о цркви и њеним начелима онда морамо признати да је радикализам у духу цркве и Христове науке.

Христова наука не зна за млакост и пипавост. Христос је учио, да не будемо пипави ни врући ни хладни, јер такве испљујемо из уста својих. И учио је: И да те око твоје сабљажњава, ископај га и баци га!

У духу наше цркве је, да онај, који јој служи, треба да служи без страха и зебње. Није оно свештеник, у духу цркве. који не уме за своје осведочење да умре и који не уме да устане против зла, па долазило оно с ма које стране.

Одлучност и радикализам су баш у духу цркве. А увијање и завијање и увлачење то није у духу Христове цркве, то је у духу подлости, неваљалства и фарисејства, то је у духу „Браниковаштва“.

Ви хоћете од свештеника да начините пудљивца, јер само такав може да вам служи Али се у том јадном послу не позивајте бар на Бога и цркву, јер су Бог и црква против вас.

Но „Браник“ иде и даље. Он проказује српске свештенике, као што су Ана и Кајафа проказали Христа. И виче: Распни их! Јада се, како се код нас догодило, што се не би смело догодити по правилима цркве. Па каже: **„Два свештеника у радикалном саборском одбору диктирају „записнички најстрожији укор“ својој црквеној поглавици, па ма та црквена поглавица била сам председник епархијског административног одбора. Ово је нечувено!“**

Зар ово није по рецепту Ане и Кајафе?! Зашто не каже тај судопера патријарха Георгија у чему је ствар? Патријарх Георгије је као председник епархијског административног одбора слагао и обмануо саборски одбор. Саборски одбор му је за то неваљалство, за лаж и обману дао укор.

Ствар је доказана, неоспорна. И шта да су радила она два свештеничка члана саборског одбора?! Да су узели у одбрану лаж? Да су и они почели да изврћу? Или да су предложили повереницу за лаж и обману?!

Онда би морали да метну прво свој образ свештенички под ноге.

Јесте оно жалосна ствар. Али нису криви они, који су укорели лаж, него је крив онај, који је са својом лажи изазвао тај укор.

Не лажи! каже већ и заповед Божија. И то не важи само за овчице, него и за пастира и за црквену поглавицу. А у тој заповеди Б жијој — Не лажи! садржи се и та заповед: Осуди лаж!

Тако је то по правилима која нам прописује црква. По правилима, којим уче фарисеји и неваљалци дабогме да је друкчије. Та њихова правила гласе: Не лажите ви

ПОДЛИСТАК.

ПОСЛЕДЊА НАДА.

У моме купе у било је свега нас петоро. Два ђака са путничким коферима и са неиспаваним лицем, један старац, сељак са својом бабом и ја. Врућина је била тако јака, да смо се сви купали у зноју, мада је већ било око шест сати после подне.

Ђаци се живо и безбрижно разговарали о колу, кадрилу, о неким играчицама, те кад човек још погледа на њихово мамурно и разбарушено лице, постаје му јасно, да су ноћас морали бити на каквој забави, која је бар до зоре трајала.

У углу је седио деда крај своје бабе, бришући зној са чела. Био је то плећат, снажан старац, прав као свећа, висок као бор, мада су му коса, бркови и густе обрве били к'о снег бели. Образи још румени, али очи су га већ готово издале. Баба је била ситна, омалена погурена од старости, а на збрчканом јој челу хиљаде бора. Цео изглед њезин чинио је утисак мирне добре душе. Повучена, бојажљива удубила се у неке суморне мисли, те очи само што јој се не заплачу.

Жељезница засвира и поче по мало да се зауставља.

»Како се то само дрма!« рече старац баби, чудећи се.

»Јесам ли казла, да је тако?!« потсети га баба, тргнув се из мисли.

Старац потврди главом. Жељезница стаде. Ђаци се дигоше, поскидаше своје кофере и пођоше.

»'Оћемо л' и ми?« запита старац у недоумици, окренувши се мени.

„Куд путујете?«

»А?« пита старац.

»Куда путујете?« поновим ја.

»У В.«

»Онда не треба још,« викнем јако, јер сам видео, да деда не чује добро. »Возите л' се ви сад први пут жељезницом?«

»Да,« одговори старац. »Она се возила једанпут, ал' ја никад до сад.«

Баба се наже старцу ближе, па му викне: »Подај господину нек' прочита.«

Старац климну главом и стаде тражити нешто по ћемеру. Извади одуд две хартије и пружи их мени. Били су то телеграми. На оба иста адреса: Милан Радовић, Б, а датирани су у В-у. На једном је стајало: »Инфантерист Васа Радовић опасно оболео. Војничка болница.« Други је био мало дужи и гласио је: »Васа донет са маневра у шпитаљ. Не зна ништа за себе; разболео се при марширању од сунчане жеге. Дођите одмах Душан Стокин.«

Прочитам им телеграме и запитам: »Ко је тај Васа?«

»Мој унук, солдат,« одговори старац.

»А Душан?«

За кум Душана питаш? — И он је солдат, Васин коморат.«

»Ви сад путујете, да видите шта је с Васом? Је л' те?«

»Да,« потврди стари и речју и главом.

»А да где вам је син?«

»Је л' Васин отац? Умро је, господине. Сви су помрли, само нам још Васа ост'о. Он нам је сад последња нада, ал' ето се и он разболео.

»Кад је умро Васин отац?»

»Пре месец дана,« рече старица и бризну у плач. Сад тек приметих на њој црнину.

Старица се гушила у сузама, а и деда се нешто закашљавао. Видех, да сам их ражалостио, те престанем са даљим запитквањем. Сунце се већ биле смирило, први сумрак се почео хватати. Жељезница звиждну.

»Сад долази В.« рекох.

Као да сам их електрисао овим саопштењем. Устадоше, ужурбаше се. Из покрета њихових читао сам и радост и стрепњу. Нестрпљиво су чекали, да воз стане.

»Ено кум-Душана!« повиче старица угледавши кроз прозор једног војника. Старац не видећи добро, тетурао се журајиво преко сте-

ситни и мали. А кад ко од крупних слаже, не усудите се нипошто да му што преговорите, јер ћете бити криви. — Хвала лепо на фарисејској науци.

Ово је са гледишта црквеног. А са гледишта автономије ствар је исто тако чиста. У нашим автономним уредбама нема прописа, да свештеник који је изабран у сабор или у саборски одбор, не сме тамо да ради и гласа по души, по савести и уверењу, него да мора гласати против уверења ма за чију љубав.

Шта ви хоћете од свештеника? Зар зато има места у сабору и саборском одбору, да мора бити у свему уз свога поглавицу? И кад му уверење друкчије налаже, онда да га распнете је ли?!

Ово нецрквено и неуставно, назадно и денунцијантско гледиште морамо да одбијемо. Истина оно долази само од „Бранника“, али се на послетку не може оставити без примедбе чак ни оно, што ураде најниже креатуре овог света: буљуне и гуштерови. Па се не може оставити увек без примедбе ни оно, што пише макар и „Браник“.

Гроф Куен и његов наследник

⊙ Министар-председник гроф Куен оставио је иза себе врло замршено и злокобно наслеђе. Био му наследник ко му драго, не ће га спомињати, и не ће га се сећати са пијететом и захвалношћу. А такве успомене не ће он оставити само у свога непосредног наследника, већ и у целој монархији, у угарској и аустријској половини исте.

За чудо, да је баш тај, тако велики миљеник и штићеник бечке камариле, кога је она грчевито држала и подржавала унаточ свима његовим неуспесима и грдним наседањима и као управник, и као политичар, а, не напослетку, и као човек —, да је, велимо, баш тај гроф Куен — Хедерварски задао највећу жалост и удар баш самој тој камарили нанесав њеном, сада љубљеном мезимчету, дуализму у монархији ране велике, ране, скоро непреболне

А и право је, што је бечку камарилу тај зао удес снашао. Јер, како се она, тако фина, политична и извецбана у свему и свачему могла преварити, и кроз толики низ година постојано варати да је гроф Куен Хедерварски — човек ни осредњих способности за такве високе уставне положаје, које је он заузимао — неки велики капацитет, неки високи политичар и државник? И пошто је тај, што се његових способности тиче малени и сићушни Куен Хедерварски већ довољно показао и доказао, да он ни из далека није оно, што су ти кругови мислили и држали да је, паде им у, по њиховом мишљењу по њих врло згодном часу на ум, да они грофа Куена на силу направе оним, за што он није, чему ни из далека није дорастао. И направише га првим човеком у држави угарској, направише га — угарским министром-председником.

И сада наступа онај трагичан момент: грофу Куену почиње се већ једном и сама судбина светити за она чуда и покоре, за оно његово незаконито, насилно и нечовечно управљање и владање у Хрватској и Славонији. Ономе, који није био човеком кроз 20 година, нису хтели ни могли ни сада поверовати, ма да се он претворио из курјака у јагње. И баш то је најодвратније, што је он, гроф Куен, као министар-председник, и у сабору и изван сабора говорио и заклињао се, како је он либералан човек; како у држави морају да се поштују уставност и слобода; како се политичка права грађана не смеју крњити и конфисковати, и како, понаособ, чиновништво не сме то чинити. Ништа то не поможе. Познаваху они добро „хрватског џелата“ (како му довикиваху у сабору), те све његово одвратно пренемагање и истицање његових великих либералних начела не би у стању да ослади Мађарима „бана дошљака“.

Али сада тек долази оно, што је могло бацити на образ угарског сабора жиг срамоте и понижења, што га је могло пред целим образованим светом представити као скроз покварену, коруптну и издајничку дружину —, долази онај одвратни и подли покушај подмићивања појединих посланика од опозиције. И ако није јасно доказано, да је то уприличио баш сам министар председник ипак је остало у јавном мнењу убеђење, да је он за то знао, а да ипак ту одвратну работу није хтео спречити. А где би се смео и усудити присни пријатељ грофа Куена, гувернер ријечки (фијумански) гроф Сапари да предузима тако замашно, тако судбоносно дело, да није имао осведочења, да то његов пријатељ, министар председник, одобрава и да би му било јако мило, када би тај ниски и одвратни покушај потпуно и успео

Дакле једна од најсрамнијих и најкукавнијих епизода у јавном животу обновљене Угарске скопчана је нераздвојно са именом и са владавином грофа Куена.

У Хрватској и Славонији је оставио кукњаву и јаук рањених, прогањаних и хапшених и боле непреболне за онима, који погинуше са његовог насиља.

У Угарској је оставио иза себе замршену и растровану политичку ситуацију, као никад до сада; оставио је много понижења, много огорчења. И ма да је савио скуте и рукаве пред гордим сином Лајоша Кошута, само да спасе камарили што више њених угрожених тековина, ипак не само да не могаше много спасти, него су, што више, сада, после његове владавине избили на површину свом жестином и истрајношћу и онакви захтеви у војеним стварима, за које ни сама опозиција ни сањала није, да ће их моћи већ тако ускоро поставити. И, што је по камарилу најгоре и најжалосније, те захтеве почињу да прихваћају и да заступају већ и досадашњи стубови политике одржања дуализма, заступници либералне, владине странке.

И то све учини камарили баш њен штићеник и љубимац гроф Куен. Да чудне ироније судбине!

Ево, то је наслеђе иза грофа Куена. А као што већ рекосмо, наследник његов неће га узносити и благосиљати.

пеница, а за њим је силазила бака. Помогнем јој да сиђе и додам њен поприличан завежљај у коме су, без сумње, биле понуде за болесног Васу.

Стајао сам крај отворених врата жељезничких и посматрао њих двоје. У журби оној не рекоше ми ни збогом.

»Како је Васи?« питао је још издалека старац. Војник је ћутао. Старац му пружи руку. »Ди је Васа, шта је с њим?«

»Умро је.«

»Шта, шта?...«

»Умро је данас око четир сата,« понови војник јаче.

Старац се заљуља. Ухвати се рукама за главу па јекну. Шешир му спаде доле, а он дочепа своју седу косу, па је стаде чупати од муке. Старица задрхта, спусти свој завежљај на земљу извуче из џепа белу марамицу, принесе је очима, па плаче, Боже плаче...

Жељезница зазвижда и крену се. Нагнуо сам главу кроз прозор и још дуго сам кроз помрчину видео старца и старицу као окамењене на оном месту. Он гологлав бије се рукама у снажне прси па јауче за последњом надом својом а она погурена, сва се тресе од плача, пишти и нариче сетно, невесело.

Вранко Јовић.

Будимпешта, 4. августа.

Угарска криза. О кризи угарске владе још се незна ништа одређено. Званичан лист донео је да је краљ уважио оставку угарског министарства с тим да оно има послове министарске да води, до даље одлуке.

Краљ је у понедељак примио прво престолонаследника Франца Фердинанда. С њим се разговарао пола сата. Наследник престола је онда отишао у војно министарство, где је по сата пробавио. Краљ је после наслеђника престола примио једно за другим: аустријског министра председника Кербера, шефа генералштаба Бека и војног министра Питрајха.

У среду краљ стиже у Будимпешту и како се у политичким круговима тврди, међу многим позваним су председник сабора Апоњи, председник горње куће Чаки, па Андраши, Була Сапари, Хијеронимн, Векерле и гроф Јован Зичи.

Министар-председник гроф Куен Хедервари чим се вратио из Беча живо је преговарао са појединим групама владине странке. Те преговоре још није ни довршио. Тврди се да је имао задатак да уклони несугласице између разних група владине странке и да ова буде опет једнообразна целина. Но тврди се и то, да му то није пошло за руком, за то је преговоре и наставио.

Као наследник грофа Куена највише се износе Векерле и Апоњи.

То је прилично све што се из свију ових разноврсних вести, као нешто стварно извести може.

Саборски Одбор.

Седница од 2. (15.) августа.

Одобрено је пароху Павлу Пајићу 200 кр. као допуна дотације за г. 1903, а тако исто и Јанку Милојевићу, Јови Драгишићу, Јови Наранчићу, Мих. Кнежевићу и Јов. Мађерчићу, свима из горњо карловачке дијецезе. — Подељене припомоћи за лечење Урошу Мађаревићу, Паји Обрадовићу, Милошу Личини, Петру Крајиновићу, Илији Муђурлији и Станку Теодоровићу.

Црквеној општини у Богорану одобрена је припомоћ из јерархијског фонда за издржавање свештеника, а за оправке цркви у Кишфалуди и Мачевићу, те за — градњу нове цркве у Слатинику и Кржевцима. — Издана наредба на све црквене општине, како се имају у грунтовници увести односно исправити народно црквени иметак у целој митрополији. — Поводом утока панчевачке црквене општине одлучено, да црквена скупштина, односно одбор не престаје функционисати, али се новоизабрана трећина или половина не зове у скупштину односно одбор, док се не потврди вишом власти, него се зове стара.

Уважен уток вршачке црк. општине у ствари трошкова за превод основног писма закладе Поповићеве. Поводом утока неколико панчевачких грађана, против избора једне трећине скупштинара на темељу §. 10. месног штатута одлучено: избор тај укинути, али пошто су на том истом темељу изабране и остале двије трећине то наредити, да се целокупна црквена скупштина обнови, јер је и сам тај §. истог штатута као закону противан укинут бити морао.

У ствари хонорара адвоката др. Малешевића позвати црквену општину фабричко темишварску да се изјасни, а уједно да образложи на што је издато 2000 круна преко прије одобрених 6000 круна за припрему за парницу? — Одбијен уток пароха П. Тодоровића ради истражних трошкова.

Уважен уток др. М. Теодоровића против одлуке црк. општине темишварске, да прода кућу закладе Скарлоти Павловић магистрату за 108.000 кр.

Поводом утока Рад. Гроздановића из Доброселе одлучено, да се тужени Р. Гроздановић није опрао од кривице, али су и трошкови истражитеља обаљени и то по километру на 28 пот. а иначе само за једну вођену истрагу, јер није било нужно двапута ићи.

Одлучено да се има бележник Мошовић из Ђурђева тужити ради сметања поседа, јер је неовлаштено покосио и однео жито са земље Саве Поповића, народног добротвора. — Уток учитеља госпођиначког Мите Пејића упутити админ. одбору бачком на мериторно решење.

Узет на знање извештај патроната ги-

мназије карловачке, да се повиђава овостраном налогу ради прегледања рачуна и имовине исте гимназије по изасланици ма саб. одбора, јер се патронат уверио, да на то има право саборски одбор као врховна управа народних фондова Исти подноси и 9 примерака основних писама и привилегија те гимназије. Исти патронат извештава, да је на властиту молбу умировио професора Барусковића. — Поводом тим усвојен предлог др Жарка Миладиновића, да се упозори патронат, да у стечајима на професорска места не одељује мајским сабором изједначену плату професора, плату и доплатак, јер ово и није доплатак, него плата која ће се свакоме урачунати и у мировину, дочим се доплатци у исту не урачунавају

Борбе у Мађедонији.

Допис „Застави“.

Солун, 3. августа.

Прилике су се у сва три мађедонска вилајета тако заоштриле, да се у Цариграду чак и на то помишља, да се велики везир Ферид паша упути у Битољ да привремено узме у своју руку управу над четири побуњена вилајета: битољском, солунском, једренском и косовском. По цариградским вестима, Ферид паша би имао стално седиште у Битољу, у ком би се случају генерални инспектор за реформе Хилми паша вратио у Скопље да продужи — „извођење реформа“. Но сад, кад је битољски вилајет сав у пламену револуције, а и у другим вилајетима тиња исти пожар, „реформе“ су тако дошле у запећак, да се Њ. Е. Хилми паша доиста не мора трудити до — Скопља.

Да су прилике у солунском вилајету приближно исто тако критичне као и у битољскоме, то показују ови догађаји последњих дана у нашем вилајету:

Раније су се комите у ђевђелиском срезу појављивали у четицама од 10—12 друга. Сад се крећу у четама, у којима има 60—80 друга, слободно улазе у села, где остају по 2—3 дана. Обично одседају по гркоманским кућама, (то су Срби под патријаршијом, који кажу, да су Грци) па позивају и саветују их да им помогну, јер се они, комити, боре да извојују слободу свима хришћанима у Мађедонији. Само онда на што ће бугарска застава у Крушеву и Клисури?! Сад је у Богданци ма шеф комита Србин Хаџи Мито, иначе чувени „гркоман“ у целом том срезу.

За 15 дана комити су већ два пут поручили кајмакаму (среском начелнику) да ће упасти у Ђевђелију. С тога је страх овладао међу Турцим , и власт им је раздала све пушке и сву муницију из вој ног оружног магазина. Турци ће ово оружје употребити против невиних српских сељака, а не против бугарских комита!

22. и 26. пр. м. пресечена је телеграфска веза између Ђевђелије и Дојрана, близу села Стојакова.

Од 26 пр. м. Срби младићи се нагло одмећу у комите. Из Ђевђелије, Богданица и Мачукова одметнуло се 44. Нарочито се одмећу млади људи из планинских српских села.

До села Коњског, 4 сата од Ђевђелије, има 470 комита у планини. Мисли се да ће ударити на Ђевђелију кад их се још више скупи.

Један бег из Тиквеша обилази са 30 до 40 Турака тиквешка села, и од р да убија Србе сељаке. Убијене не да да се сарањују, но их веша по дрвећу. Овај бег прелази и у ђевђелиски срез.

Три чете турске војске имале су борбу са комитима код аматовског (рзавског) језера близу Солуна. Турски војници пустише комите да побегну.

У селу Постоларима нападе војска из Кукуша 80 комита. Било је малих губитака на обе стране. Војска запали по томе 6 кућа, уби 6 невиних Срба сељака и опљени све куће. — Још је војска опљачкала српске цркве у селима: Драгомирцима, Гаваљанцима, Казанову, Дегларнији, Кодоморници и Постоларима. Црквене утвари војници јавно продају у Кукушу!

Како војска оправдава своје нападе и пљачкање српских села, то показује ово:

Обично ноћу војници испале по неколико пушака, и јаве властима да су то пуцали комите, па онда војска нападне на мирне грађане

Изгледа да ће војска у Кукушу поклати хришћане. Народ је у великом страху. Из вароши неможе никуд. Војска чини грдне зулуме, и то нагони људе да се одмећу у усташе.

Власт је позвала све редифе у солунском вилајету под оружје, али војска мора да их хвата и догони силом под заставе. То је сигурна војска!

Из Јениће-Вардара јављено је, да на Бајик планини, 6 часова од Јениће, има усташа, и да им је ту згодно место за тај крај.

У кукушкој кази има 6 комитских чета, у свакој по 50 друга.

Поред свих ових догађаја, Турска телеграфска агенција у Цариграду, (Agence de Constantinople) има смелости, да сваки дан шаље страним листовима, како је у солунском вилајету све мирно!

При закључку овог дописа, донеше неки путници вест, да су комитетске чете ушле и у Прилеп. Ово треба још да се потврди.

Срдан.

Није испекао пеленку.

Састао се један из »Браника« и један из двора оца Георгија.

Онај из двора каже: — Наш патријарх није натрчао као зец на Сланкамен, као ваш Полит.

— Зашто? гради се невешт онај из »Браника.«

— Та шта се претвараш? Запалили сте у »Бранику« тамјан грофу Куену, као да ће вам израдити већину на сабору. А виш отац Георгије. Он је старији зец од вашег Полита. Он је требао по вашем наговарању да дадне новац за те изборе, па није.

Онај из »Браника« зинуо, па се чуди мудрости оца Георгија. А како је било у ствари, то је причао сам отац Георгије мени а ја ево »Застави.«

* * *

За длаку је фалило, прича отац Георгије па да ућем у клопку. »Браниковци« навалили на мене: Сад или никад! И кажу: Ми навијамо у »Бранику« на нове изборе за народни црквени сабор, сад само Ваша Светост да даде за то потребне изборне трошкове.

— И ја таман спремио колач и пошао у Пешту кад ето ти наше пиљарице Сосе. Клекну, па у скут и у руку. Бије се у прса и виче: Куку мени несретници!

— Који ти је враг? рекох. Шта си узела кукати, као Полит за изгубљеним фишкалатом? Говори шта је?

— Ето »господине свјатости« ноћас сам ружно сањала... Знате мог покојног Селемира... Е, он, Бог му дао у рају насеља, а нема тек неколико дана како је отишао Богу на истину. А имао је сирома »хефтику« што наши кажу па све кашљи кашљи, а сваки дан се по мало губи. Најпосле изгледо је Бож' ми опрости, к'о печен врабац.

— На ствар, на ствар, — рекох ја њој. Шта ми ту причаш од Кулина Бана...

— Па, ето, мој Селемир — настави она, ономад је умр'о као што знате, а дан пре тога иште он од мене да му печем »пеленку«.

»Пеленку?« викнух ја.

— Да каже, пеленку. Закољи рече.

Пеленку — знате то је она живина што је господари зову морка. Чим он рече да му печем морку а мени грунуше сузе. Одмах сам знала да ће сутра дан свршити! Јер знате код нас паора кад к'о тако »закера« — одмах знамо да му је »последња жеља«. И ја рекох: Сутра Селемире, жељо моја. Сутра ћу ти заклати пеленку. — Та па да... помислим у себи, а што да му закољем пеленку кад ће сутра и тако умрети... па онда ни пеленке ни њега.... па тако је и било. Сутра дан је умр'о — а пеленка фала Богу и данас жива. Кад ал' ноћас, а ја сањам, а он дош'о па иште пеленку, а ја њему у сну завртим главом. Ох грешна ли сам, и ту зајеца сирота жена. Грешна сам, грешна па опростите ми »господин Свјатости«.

Опроштено ти је жено! Устани и иди кући. Добро си и радила, а и шта да печеш пеленку кад сутра дан и тако не би имала ни њега ни пеленку! а овако ти је бар пеленка остала!

Жена устаде и оде кући. А мене нешто прође језа... пипнем се за буђелар да видим је ли још ту.... тако ми се нешто ладно око срца учини... И хвала Богу новац је у џепу.

А, рекох, мој Политу, можеш ти мени световати колико год хоћеш да ја оном »болеснику јектичавом« носим колач — мене је баба Соса боље научила од тебе. Кад ће и тако умрети, што да му ја носим колач... па сутра »ни њега ни пеленке«. Тако је и било. Он је охладио али моје тичице пеленке ено у оном гвозденом кавезу са седам брава закључане.

Homme masque.

»Њих двоје«.

„Браник“ и „Нови Србобран!“ И ако су двоје, у души су једно. Сваки дан измисле нешто ново. А погревају и старо. Јер држе: Кажи нешто сто пути — па ћеш и сам веровати да је истина, а камо ли други.

У „Новом Србобрану“ говори М. Медаковић о борби с часним оружјем. Он . . . А јер нема ни мисли ни разлога, износио је као и „Браник“ како радикали уживају благонаклоност угарске владе . . .

У овој ствари није по среди само лаж, него и необична — кураж. Треба заиста много жалосне куражи, извртути нешто што се догодило пре годину дана пред очима целог света.

Познато је, да је на дан отварања мајског сабора прочитао краљевски комесар, да може уверити сабор о благонаклоности и владара и угарске владе.

И сад можете читати у сваком броју „Браника“, и „Н. Србобрана“ како је краљевски комесар изјавио радикалима, да они уживају благонаклоност влада и угарске владе.

Кад начују, да ће саборски закључци бити потврђени, онда кипти о тој благонаклоности, онда има у „Бранику“ како Јаша Томић иде испод руке са Ђ. Радовановићем послаником владине странке. Па и ако то никад није било, јер осим обичног познанства нема међу њима те интимности, ипак то треба да значи: — Ако се потврде саборски закључци, није чист посао.

Кад „Браник“ начује, да неће бити потврђени саборски закључци, онда пише, како се могло знати, да оно што је починио мајски сабор неће моћи бити одобрено. Ето тако изврћу и то је онда — чисто оружје.

У „Бранику“ је више покварености, а у „Новом Србобрану“ канда и више збуњености. Јер не можемо да претпоставимо бар код „Новог Србобрана“ толико покварености, колико неразумевања.

Тако та господа око „Н. Србобрана“ виде у „Заставиним“ чланцима неконзеквенције. А заборављају, да не треба само ономе памети, ко пише, него и ономе ко чита.

„Нови Србобран“ је пронашао и то, да је „Застава“ једног дана тражила републику, а другог дана признала монархију. „Застава“ је тражила републику пред састанак скупштине. Кад је време било и судба у рукама народа. А кад је ствар била свршена и изабран краљ Петар, и сви то примили, шта да је и радила „Застава“? Зар да је казала: — Ми не признајемо краља Петра. Нека нас извини „Нови Србобран“, али да то учинимо, за то би нам требала његова памет, а нити нам је може узајмити, нити захтевамо од те драгоцености. Ми држимо републику за бољу форму од монархије, и писаћемо о томе кад год нам се учини време.

Питају у „Н. Србобрану“ (ако се не варамо то и опет пита: М. Медаковић) хоћемо ли јединствени устав? И шта мислимо о гаранцијама? Рекли смо већ: Сабор је упутио саборски одбор да изради организацију автономије.

И сабор је изрекао у представци шта мисли о гаранцијама. Што тамо нисте питали ако вам што не беше јасно ил говорили против, ако вам то и не беше право?

То нисте чинили. Сад нас питате. Колико ми знамо: Саборски одбор ће учинити што му је сабор наложио. А сабор ће радити шта он буде хтео. Узеће у претрес оно што хоће и колико хоће и шта кад хоће. То ће зависити од прилика гаранција.

На сваки начин би се ово питање за вас боље расчистило, да сте питали на сабору. Ал ко је вами

крив, кад ви ћутите онда, кад би требали да говорите, а говорите онда, кад би требали да ћутите.

Занимљиво, јако је занимљиво гледати „њих двоје.“ Каљају, каљају, а све дубље тону тону... нека су само живи и здрави.

И нека пишу што чешће како су почели. Ми немамо одвише времена да се бринемо о њима, па их не би свет могао познати како треба, да се и сами што чешће не прикажу.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. августа отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем јула истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец август обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Покрали кнежевска кола.

Полиција из Мишколца известила је будимпештанску полицију, да су некоји незнани лопови продрли у жељезничка кола бугарског кнеза Фердинанда, где је био пртљаг. Однели су собом све сребрно посуђе и друге ствари од вредности. Полиција је одмах наредила строгу потеру, али јој још није пошло за руком да лопове ухвати.

Енглески краљ у Бечу.

Бечки листови доносе, како ће 31. августа п. р. стићи тамо у посету енглески краљ. Провешће четир дана и већ је утаначен програм дочека и свечаности, које ће се том приликом приредити високом госту.

Бугари за усташе у Маћедонији.

Под овим насловом пише београдски „Трговински Гласник“ ово: У суботу 2. о. м. одржан је у Софији скуп највиђенијих Маћедонаца, који живе у Бугарској, а међу којима је велики број виђених чиновника грађанских и војних, на коме су расправљана питања, на који начин да се помогне најбрже усташама у Маћедонији и у једренском вилајету. У исто доба издат је проглас на бугарско становништво у коме се позива, да новчаним прилозима потпомогне устаничко дело. Тако исто и чланови маћедонске емиграције у Софији држали су 3. овог месеца скуп, на коме су решавали о брзој помоћи усташима са своје стране. На скупу је још решено, да се напише један меморандум великим силама у коме ће се опширно изнети све патње и невоље хришћанског становништва у Маћедонији и тражити од њих, да се оне заузму за побољшање њиховог положаја. Бугари дакле настали су најозбиљније, да помогну устанике. И док они овако раде, ми трошимо све време на изборе кметова и одборника, шаљемо извештаје са биралишта и доказујемо ко је компромитован а ко не. Интереси целог племена српског, његова боља будућност ни у овако најважнијим тренуцима нису предмет писања наше штампе. Жалосно, врло жалосно — и за државнике српске и за све јавне радника!

† Душан Живић.

Трећег августа умро је напрасно у Срп. Боки Душан Живић, учитељ и члан епархијске скупштине. Био је добар Србин и реван присташа радикалне странке. Лака му црна земља и вечна успомена!

Међународна уметничка изложба у Петрограду.

Месеца новембра о. г. одржаће се у Петрограду велика међународна уметничка изложба из рађевина од метала и камења. Одбор је позвао све државе да својим производима суделују у тој изложби, како би се видело што је човечији ум у тој грани пронашао и усавршио. Ствари ће бити овако сређене: 1.) руске уметничке израђевине, 2.) стране уметничке израђевине и 3.) источне уметничке израђевине. Изложба ова одржаће се у руском министарству народне привреде. Награде ће бити лепе и скупоцене.

Не селите се у Америку.

И српски и страни листови непрестано доносе жалосне вести из Америке, како пролазе они, који се селе у Америку. Познато је и то, да је Америка донела већ пооштрене законе против себе у њу. И српски листови, што излазе у Америци, не престају да опомињу српски народ, да не иде у Америку, где плати главом или страда. И Америка је већ пуна и она нема више рада за придошлице. Српски амерички лист, што излази у Њујорку „Српски Родољуб“ пише у свом најновијем броју и опомиње српски народ, да не напушта своју домовину, не верује слепо лажним агентима, који раде само за свој џеп и не иде у Америку. Вели да је Срба тамо већ много и да су изложени свакој беди и невољи, да гладују или кулуче будзашто и да проклињу час, кад су дошли онамо. Многи и многи би од њих радо кући натраг, али немају средстава. „Родољуб“ вели, да се не може доста да начуди, што Срби тако лако напуштају своју домовину и одлазе у Америку. Ма како да им је код куће тешко, у Америци им је још сто пута теже. Износи, како Срби ни по најмању цену не могу да нађу зараде, те гладују. Наводи, како је Америка већ препуна бескућника, а по великим варошима је војска гладних досељеника, јер немају нигде рада. И они не само што немају крова ни хлеба, већ су изложени и нападајима полиције, која на њих строго пази. „Српски Родољуб“ опомиње српски народ, да не иде у Америку и тамо пропада. Ако не верује у то, нека се обрати на ма који српски лист у Америци или српско друштво, па ће се уверити о горкој истини. Већ је доиста крајње време, да наш народ не срља у сигурну пропаст. Ма како да му је овде тешко, ипак може наћи рада, ако је радин и штедљив. У Америци не меже доћи ни до тога, а не знајући језик, постаје робље или умире од глади.

Забава са игранком.

Српски учитељски збор туријски приређује у Турији 12. (25.) августа уз суделовање чланова сремског учитељског збора ст.-бечејског у великој гостиони Љубивоја Драпшина забаву с игранком. Чист приход намењен је у корист благајне српског учитељског збора ст.-бечејског.

Школа за новинаре.

Из Њујорка јављају, да је издавач угледног америчког листа Њујоршког „Ворлд-а“ по имену Пулицер оставио 2 милиона долара (на 9 милиона круна) да се оснује школа за новинаре. Ова школа биће спојена са њујоршким универзитетом и спремаће свакога, који хоће да се изобрази за новинара.

☛ Због празника Преображења и државног свеца св. Стевана, изаћи ће идући број нашег листа у суботу.

Брзојави „Застави.“

Стигли 5. августа

Солун. 4. августа. (Од нашег дописника.) Путнички воз Солун-Ристовац избачен јуче из шина на 48 километара од Солуна иза станице Топчина. Неколико вагона оштећено. Има рањеника. Саобраћај јуче прекинут.

Скопље 4. августа. (Од нашег дописника.) Бугарска комитетска чета је метнула 250 килограма динамита под железничку ћуприју иза Велеса. У оном моменту, кад су хтели динамит да запале, приспела је турска војска, и растерала комитетску чету.

Министарска криза.

Будимпешта. Сасвим су неистините вести, да је гроф Куен послан у Будимпешту као homo regius (краљев човек) и вест новина „Hazank“ о концесијама, које ће се дати.

Позвани пред краља.

Будимпешта. Ове су личности позване пред краља: Албин Чаки, Алберт Апоњи, Јулије Сапари, Коломан Сел, Векерле, Банфи, Стеван Тиса, Јулијус Андраши, Александар Кароњи, Хијероними, Ходоши и Јован Зичи. Да се Зичи позове, вели се да је то предложио надвојвода Фрања Фердинанд.

Руска црноморска флота.

Севастопољ. Руска црноморска флота отпловила је у турске воде.

Динамитски атентат на воз.

Београд. Жељезнички воз, који је пошао из Солуна у Битољ бачен је у ваздух. Има много рањених и мртвих.

Трговина.

НОВИ САД, 5. авг. 1903. године. Пшеница прве каквоће нова 7 фор. 10—15 н. Пшеница средња 7 ф. — н. Пшеница лакша робе 6 ф. 80—90 н. Пшеница 6 ф. 20—50 н. Јечам 5 30—50 н. Зоб 4·70—90 ф. —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 10—30 — н. у зрну нови — ф. ——— у клипу — ф. ——— н. Маст 68 фор. Сланина сува 68 фор. добијена паљена 68 фор. Све од 100 килограма.

Свиње угојени тешки	41—42 нов.	живе мере
„ средњи	38—40 нов.	
„ лаки	36—37 нов.	
Сало од 1 килограма		
Теоци	30—32 нов. по кгр.	
Јагњићи	7—14 по пару фор.	
Овци	——— по пару фор.	

*

Стање воде под Новим Садом.

4. авг. било је	3.86 мет.
5. авг. било је	3·75 мет.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

„Jonson“. — Ми ћемо изнети како мислимо о раду оних народносних посланика. То је чисто напуштање програма. Оно су тражили и нотабилитети, па смо их хтели распети... Код нас се извесним писањем утире пут новом „нотабилитетству“. Видећете ускоро у чему је ствар.

Гимназијска објава.

У срп. вел. гимназији карловачкој почиње школ. година 1903|4. 1. септембра по новом календару; 29. и 31. августа држаће се поновни испити, уписивати и примати ученици у I. разред који ваља да поднесу сведоџбу народне школе: да су јој свршили IV. разр. и крштено писмо: да су навршили 10. годину, од рођења, те положе пријамни испит. У остале разреде примаће се на основу гимназ. сведоџбе.

При упису плаћају: који први пут ступају у завод 4 К 20 потура уписне таксе; школарине 12 К на течај сваки, осим тога по 2 К на библиотеку по 4 К у фонд за набавку лекова у случају болести. Од првих прилога и уписне таксе не изузима се нико, а од школарине могу бити опроштени сиромашни а добри ученици са сведоџбом о имовном стању својих родитеља и школском сведоџбом са похвалним владањем из иједне оцене „довољан“ Ученици I. разр. не ослобађају се за I. течај никако. Ко од старих има каквог остатка, мора га прво подмирити па уписати се.

У гимчазији се осим редовних предмета предају необвезно и бесплатно француски и мађарски језик, а гимнастику и армонично појање и појање уче сви способни. Желети је да родитељи сами доведу своју децу и да их наместе у споразуму са управом.

У Карловцима, 15. августа 1903.

619 1—8 **Управа.**

ЗА моју шпецераја, материјала и боја трговину потребујем старијег спомоћника који је солдат био, и чин рачунског наредника имао.

Затим потребујем једног одрастног здравог дечка за шегрта из добре куће.

У Новом Саду, 18. августа 1903.

622 1—2 **Н. Димовић.**

НА ЗНАЊЕ. Овде у Новом Саду постојећа прва срп. кројачка задруга (удружење са неограниченом одговорношћу) гласом записника своје ванредне главне скупштине држане 7. октобра 1902 п. р. закључила је једногласно, да се иста има разрешити.

По §. 253. тргов. закона разрешење горе означене задруге овим свима и сваком објављујемо ради знања и равнања.

У Новом Саду, 5. (18.) августа 1903.

621 1— **Управа.**

☛ **ПРОДАЈА** ☚

сремско-планинског вина.

Властелинство грофа Камила Карачоња у Каменици продаје из својих подрума

СРЕМСКА-ПЛАНИНСКА ВИНА

и то:

бела столна вина почев од 16 ф. по хектолитру
шилер-фина почев од 14 ф. по хектолитру.

Властелинска управа
у Каменици.

620 1—10

Писмо из Русије.

Петроград, 28 јула.

Месечни журнали много озбиљније суде о крвавом догађају у Београду. Пред нама леже журнали „Руское Богатство“, „Вѣстникъ Еропи“ и „Рускій Вѣстникъ“. Првоме су Короленко уредн. (г. Караљéнко) и Н. К. Михајловски; спољашним одсеком управља Јужаков. Други уређује некадашњи професори универзитета Стасуљевић и Пипин, а спољашњу политику води г. Слонимски. Трећи је журнал био некада Катковљев, сад је у рукама г.г. Комарова и Величка. Обојица су конзервативци и националисте у руском смислу. „В. Е.“ је стари либерал, не у српском смислу, већ у смислу руском, што није то исто. „Р. Б.“ више је радикал и претреса више економска питања. Делење руских странака није налик на делење српско. Либерали и радикали су космополите и негирају обично народносно питање или га решавају по једном обрасцу, са опште човечанског гледишта. Срби, Чеси, па у неколико Пољаци и Хрвати стоје тако рећи међу руским космополитима-либералима и међу националистима-консерватисцима.

И једни и други гледали су на Србе и друге и доста с висока, сваки са свог гледишта. Ево сада шта пишу о Србима. „Р. Б.“ доноси у 7 страна о српском преврату. Почиње овако: Мала славенска држава на средњем Дунаву у последње време, изгубљена у очима политичког света сваки интерес, и сасвим заборављена. Наједанпут и оштро „рѣзко“ напомиње о себи, и то не пролазно. Србија је наједанпут усредсредила на себе погледе и силних и слабих света овог, и писце светске историје, и мислеће посматраче, просто љубозналце свега света, свих нација и сталежа. Србија је извршила насилни државни преврат, крвави догађај, од ког је Европа одавно одвикла“.

Даље иду заслуге обе српске династије па мане њине. Карађорђа назива „доблестним јунаком,“ који је дао Србима прво ослобођење и прву надежду на слободу. Констатује, да је Милош заповедио убити Карађорђа „Милан је наследио наклон пустоволи и деспотизму.“ После даје жестоку карактеристику Милану. „Син је наследио од оца наклоност к произволу, ал није унаследио његову величавост, његов престиж и његово умење одржати симпатије војске.“ „Пропаст династије постала је неизбежно. Може се осуђивати форма, у коју се излио тај пад, но само падање била је историјска неопходност. Морало се бирати између пада династије и пада државе“. Даље набраја писац одношај држава према том догађају. „Кад је султан Абдул Азис 1876. год. био убијен, онда Енглеска није опозвала свога посланика, а цар Франц-Јосиф, није изразио наду да се казне зликовци“. „Сумњамо да би краљ Петар могао одговорити надеждама неких држава односно казне“. Свршава чланак г. Јужаков, овим речима: „Пожелаемъ сербскому народу болѣе счастливыхъ (срећних) дней, нежели неренесенньи имъ въ теченіе послѣднихъ 30—40 лѣтъ“. „Въстникъ Европы“ у свом спољном обазрењу има свега 13 стр.

„Млади краљ је одрастао под руководством оца, и њену се чинило, да се са Србима може радити шта хоће. Код Милана је сваки знао бар на чему је, али зашто је Александар непрестано војевао са свима странкама, зашто је измишљавао државне преврате, изненађивао променом устава, коме се мало пре сам заклео, зашто је непрестано мењао министре и систематично уклањао од себе све поштене и даровите људе — остаје загонетка. „Разногласија и кризе ницали су искључиво на личној основи, јер других тежња, осим личних и породичних, одавно нису знали и признавали последњи представници династије Обреновића“. Краљ је волео изненађења. Једно из њих била је и женидба његова са удовицом Драгом и изгледало је најпре као да је краљ на добром путу. После писац говори о несрећној мисли: о избору Луњевице за престолонаследника, ради чега је искључио из сената и скупштине све противнике тог плана. Чим се више чуо протест народа и војске, тим се више радило на том несрећном плану, као да се ишло на зло народном мњењу.

Те је тако морало доћи до оног до чега је дошло. И скоро сви други руски месечни листо и пишу, да је морало доћи до пропасти Обреновића. Само што који мање а који више осуђују начин. Кад се узме какве су прилике у Русији, онда је доста да и овако пишу. И сви они верују сад у бољу будућност Србије. Како упада у очи, да сваког дана руско јавно мнење све блажије суди о том догађају, и да га схваћају, званична Русија то је наравно друго питање.

Текелин

С млекарскога курса у Смедереву

Београдски „Трговински Гласник“ доноси овај леп извештај, који јасно показује, како је у Србији почело и млекарење да напредује. А колику оно корист доноси, о том није потребно говорити. Из тог извештаја доносимо најглавније.

Нема много времена, како је угледни млекарник г. Милорада Драшковића, адвоката у Смедереву, потпуно уређен почео да ради, и ми смо данас већ у стању да ценимо његову подобност и ваљаност по сиревима и маслу, које нам отуда стиже. У неколико београдских продавница продају се већ од три месеца сиреви „Годомин“, „Дунавац“ и „Царић“, које израђује смедеревски млекар, и можемо рећи, да су сви они изврсни — и по спремању, изгледу и изради, и по каквоћи. Потрошачи су их добро примили, што значи да су подешени за укус, те је тражња из дана у дан све јача. Г. Драшковић једва стиже да задовољава тражњу, пошто се није надао да ће бити тако велика те се није упуштао до сад у већи рад.

У недељу 27. прошлог месеца имали смо прилике да се ближе упознамо с радом овога млекара, те нам је двапут више мило, да данас о томе пишемо, када се све бацимо на личне препирке, када цела Србија преставља слику једне љуто завађене породице, када су све мисли и све интересовање усредсређени једино на то, ко ће коме што више увреде да сручи у лице... Повод за то познанство дао нам је млекарски курс, који је приредио Главни Савез наших Земљорадничких Задруга у истом млекару. О овом курсу ми смо у два маха јављали на овом месту, а и сада ћемо поновити нешто о њему, да би читаоци наши имали потпунију слику о њему.

Главни Савез Српских Земљорадничких Задруга поодавно ради на томе, да рашири у земљи знање за рационалну прераду млека. Његов утицај је увек добро примљен у земљи, па и у овом погледу, али од тога па до дела остајала је увек нека мала празнина, јер се у земљи није могло наћи ни једне спремне снаге, да ово знање практично народу преда. Тек је у г. Драшковићу, који је у 1898. години примљен за државнога питомца и као такав пробавио је дуже време у Француској и Швајцарској, спремајући се специјално за рационално млекарење, така једна снага добивена, и од тада се тек могло помишљати и на практичан рад у земљи. Али је требало да прође близу година дана, да се сам рад у млекару организује, требало је да млекар почне потпуно радити, па да се у њему и други узмогну спремати за рад. Чим је то било. Главни Савез је ступио у споразум с г. Драшковићем и упутио му два своја питомца, који су у млекару већ 9 месеци и који ће тамо остати још 3 месеца, да би се потпуно спремили у свима радовима у млекари. Пре месец дана исти Савез је приредио и нарочити један једномесечни курс за учитеље и свештенике, задругаре наших земљорадничких задруга, који су се пријавили у приличном броју. Овај је курс отворен 1. јула о. г. и трајао све до 31. истога месеца — месец дана, када је се коначно завршио. Међутим 27. јула, у недељу, била је као нека смотра досадањега рада на курсу, нека врста испита, на коме су слушаоци показивали, шта су за време од 27 дана на курсу научили. Тачно је на курсу било 23 учитеља, 1 учитељица, 1 државни економ и 1 задругар Српске Земљорадничке Задруге у Каменарима (Бока Которска).

Смотру ову приредио је Главни Савез и г. Драшковић, и ми можемо рећи по ономе што смо својим очима видели, да је она испала тако сјајно, да се може слободно честитати и Савезу и г. Драшковићу и слушаоцима курса.

Пре свега морамо нагласити, да је велики број лица из Београда био овоме чину присутан. Из управе Главнога Савеза били су: председник г. С. М. Лозанић, с госпођицама, г. Живан Живановић, г. Михаило Аврамовић, с госпођом, а од гостију г. г. Коста Главинић, са синчићем, др. Милан Јовановић-Батут, професори Велике Школе, Милутин Савић, председник Српског Пољопривредног Друштва, Марко Трифковић, начелник министарства народне привреде, Васа Јовановић и Милош Христић, секретари министарства народне привреде, Јанко Вшетечка, индустријалац, с мајком, Милан Недељковић, професор из Срем. Карловаца, Јован Јовановић, благајник, с госпођом, Рад. Радивојевић, чиновник Главног Савеза, Влад. Благојевић, трговац и још преко десетак других гостију. Из Смедерева је било на смотри, и ако се она дешавала у тој вароши, осим новоизабраног председника г. Милана Тодоровића трговца, још неколико трговаца с госпођама и неколико млађих занатлија. Смотри је присуствовао месни аустро-угарски конзул г. Б. Ерфи.

Смотру је отворио председник Савеза г. С. М. Лозанић једним подужим говором, у коме је изнео сав значај сточарства у Србији и прераде сточних производа. На завршетку говора г. Лозанић је одао заслужно признање г. Драшковићу, што се подухватио да држи овај курс у своме млекару и да спрема тако рећи себи такмаце; и учитељима, да су у свима општекорисним покретима у народу узимали први део, и да се и овом приликом у заснивању млекарске радиности у земљи, опет виде међу првим пионирима овога новога покрета.

После овога говора су слушаоци на позив г Драшковићев приступили одмах раду. Они су били подељени на групе, а свака група по радовима. Најпре је једна група сепарирала на великом једном сепаратору млеко. Пре тога је један од учитеља расклопио сепаратор и објаснио улогу свакога појединога делића, именујући га у исто време. Други га је за тим склопио. Једновремено су двојица донели у једној великој канти загрејано млеко и уз објашњавања како се млеко припрема за сепарирање, сасули исто у сепаратор.

Пети је учитељ почео окретати руком точак на сепаратору и објашњавати, шта бива у машини, т. ј. како се на основу закона тежине врши одвајање масла од млека. За неколико секунада окретања сепаратор је почео да чини своје — кроз једну цев шибала је обилна бела течност, а кроз другу такође бела течност, али гушћа и беља од прве. Прва је посно (опоштено) млеко, а друго павлака. За кратко време пуна канта млека била је оплављена. За све то време г. Драшковић је стављао дотичној групи учитеља разна питања, на која су они одговарали, полажући једновремено и теоријски испит о својој спреми За време овога сепарирања гости су у чашама пробали павлаку и посно млеко и уверили се, да је оно млеко, које се у смедеревском млекару зове „опоштено“, „посно“, равно, ако не и боље од млека, које ми купујемо у Београду од наших млекација по 25—30 пара динарских литар...

Друга група учитеља одмах је прихватила павлаку и почела спремати бућкалицу за бућкање ове и прављење масла (бутера). Као са сепаратором, и овде је поновљено све оно с бућкалицом. Најпре је један учитељ растворио бућкалицу и објаснио појединe делове, а други је за њим склопио, дајући још нека нова објашњења. За тим

је наливена хладна вода и павлака, буђкалица затворена и окретање отпочето. Док је ова група то вршила и објашњавала рад буђкалице, трећа је група предузела и извршила пред свима присутнима подсиравање сира „Царића“. Четврта је група подсиравала сиреве „Годомин“ и „Дунавац“ у великом једном казану, који се загрева паром, а пета је вршила анализу млека. Интересантно је споменути ову последњу операцију.

Да би се сазнало, колико има масти у млеку, т. ј. је ли масно и чисто, у нас се обично употребљава „град“ — лактоденсиметар. Њиме се служе и наше санитетске власти у Београду и другде и на основу такога прегледа свога допуштају или забрањују продају млека. На смотри у Смедереву је показано, међу тим, како је такав преглед непоуздан. Један је учитељ из пете групе извршио анализу млека таким једним „градом“, и град је показао 30 степени, што значи, да је млеко масно и добро. Одмах за тим то је млеко просуо и у стакло усуо опоштено млеко. Кад је у ово млеко спустио „град“, он је показивао знатно мање степени — знак, да је млеко слабо. Да би показао, пак, како је та мера непоуздана, учитељ доспе мало воде и — гле чуда — „град“ поче да тоне и дође на 30 степени! Дакле посно млеко и још разблажено водом, па ипак на граду показиваше колико је претога показивало чисто и неопоштено млеко!... То је био најбољи демонстративни доказ, да је испитивање млека на овај начин непоуздано. Онда је други учитељ из исте групе показао други начин испитивања, на тако званом Герберовом апарату, који до ситница показује тачно, какво је млеко и има ли воде у њему и колико. Ово друго испитивање испало је врло добро, и присутни су могли очима својим да цене претежност овога начина над првим.

Овим је завршен био први део смотре. Други део су сачињавале млекарске задруге, организација млекарске радиности, и он се морао одгодити за после подне. Пошто се подне приближило, остајало је до подне времена још само да се разгледају радионице г. Драшковићеве, и гости су то време на то и употребили.

Цело уређење млекара је индустријско, као што то и захтева у осталом модерна прерада млека. Ради се машинама и на велико (Grossbetrieb) што једино и даје праве, веће користи у прерађивачким предузећима. За загревање млека, млекар се служи паром, коју добија из једнога парнога котла; пара креће и машине у радионицама. Радионица је подељена на неких шест одељења, где сир зре и где се масло и млеко чува у свежем стању.

О купању у отвореном простору.

Ко је још у младости имао прилике да своје тело очеличи купањем и пливањем у реци, мору или језеру, тај и у доцнијем добу с нестрпљењем очекује лето и топлије дане, те се с правим уживањем одаје овом уживању, које је једно од најздравијих, а које је с друге стране једна велика здравствена потреба.

Купање је са здравственог гледишта, једна неодољива потреба. Па, при свем том, како је мало њих који се у довољној мери сећају ове основне дужности према своме телу и здрављу. Несумњиво је, да су за чистоћу тела боља купања топла и млака, но хладна.

Пре свега морамо напоменути, да једна велика већина људи строго избегава купање у отвореном простору, а то из чисте бојазни да не би назебли. Ми ћемо на првом месту доказати да је ова бојазан неоправдана и да она долази из једне заблуде. Већина људи још из малена не негује своју кожу, као што треба, те услед тога постају тако нежни, да и при најслабијем поветарцу или промаји зебу. А да би се од тога сачували навлаче многи по једну или две вунене поткошуље, те на тај начин постају прави инвалиди и не могу да издрже никакве промене у температури.

Међутим, најбоље средство да човек очврсне и да се сачува назеба, то је навикивање коже на хладније температуре, а томе опет најбоље доприноси купање у отвореном простору. Поред тога спада у средства за очвршћавање и тако звано купање на ваздуху и светлости сунчана купатила. Она се у последње време употребљују као средства за лечење извесних болести, али су уједно и једино средство за очвршћивање коже и навикивање на промене у температури.

За купање ваља бирати лепо и топлије време. Једино снажни и веома здрави људи могу се купати на хладнијем времену.

Као важнија правила, којих се при купању треба придржавати поставићемо ова:

1) На купање не треба ићи са одвећ пуним желуцем.

2) Када се човек свуче, треба да изложи своје тело неко време ваздуху и светлости; што је лепше и топлије време, тим дуже. Колико времена треба да траје ово купање у ваздуху и на светлости то треба да определи лично осећање, али ни у ком случају не треба да траје више од пола часа. На хладнијем времену биће довољно бављење на ваздуху од неколико минута.

3.) Ко није научио да скаче у воду и да се загњури, тај треба да се претходно иступира, трљајући пре тога главу, груди и плећке.

4.) У води се треба довољно кретати, и то с тим више, у колико је вода хладнија, на што у осталом и сам нагон упућује.

5.) Купање не треба да траје и на најтоплијем времену више од 15—20 минута. А при обичним температурама воде довољно је купање од 5 до 10 минута. Прво купање у сезони треба да траје од 1—5 минута. У времену купања највише се греши. А поглавито деца и ђаци злоупотребљује хладна купатила бавећи се дуго у њима и излазећи час на поље, и за тим скачући опет у воду.

6.) После купања треба се брзо избрисати и истрљати храпавим платном, осушити косу и истрести воду из ушију.

7.) Купати се чешће но једном на дан, то је страшна злоупотреба. И једанпут на дан може се купати само за време најтоплијих летњих дана. За већину је најбоље да се купа 2—3 пута недељно. Само јаки и снажни могу се сваки дан купати.

8) Врло је рђава навика после купања пити алкохолна пића, а нарочито коњак. Боља су пића у којима нема алкохола.

9.) После купања, и нарочито кад је хладније, треба се добро прошетати или мало гимнастисати.

10) У погледу дијете треба и иначе лети јести више зеља, воћа и млека и мало меса, те ће се тим од купања имати праве користи.

Хладна купања имају за циљ, поред очвршћивања, умножавање црвених зрнаца у крви, те су добро средство противу малокрвности. И ко се буде придржао горњих правила тај ће благосиљати хладна купатила и купања у атмосфери, а ко буде претеривао тај ће постати још слабији и малокрвнији, но што је и био.

С тога се и овде треба придржавати мудрог правила умерености (Нар. Здр.)

Колико су наши сремски расадници показали успеха на унапређењу воћарства и виноградарства.

Илустровани гласник српског пољопривредног друштва у Србији под горњим насловом доноси овај занимљив чланак, из којег се види, како у краљевини Србији у тој струци лепо напредују.

По закону о унапређењу воћарства засновано је у нас до сада свега 52 среска расадника. Већина ових расадника засновани су у почетку 1900. године и тада предати среским државним економима на уређење.

На крају друге године од њиховог заснивања, већина ових расадника произвела је приличан број воћних садница и лозе, и овде дају народу дотичних срезова по јефтиној цени, то јест по незнатној такси, коју среска скупштина пропише. Сем овога, у току ове две године у овим среским расадницима обучавани су младићи синови земљоradнички у гајењу воћака и лозе, и како се од тога може имати највећа корист у нашој земљи, која је Богом дана за воћарство и виноградарство.

Поред дужности државних економа, да поучавају народ о бољем начину рада у свима пољопривредним гранама, они су у многим среским расадницима држали у прошлој 1902. години и марта месеца ове године практичне курсеве о подизању и облагороћавању воћа и лозе. На тим курсевима обучавани су земљоradнички синови у озоме:

I. Из воћарства. О збирању воћног семена и од којих воћака; о клијавости семена; кад га треба сејати и како га треба до сејања чувати; о стратификовању коштичава семена, припремању земље и начинима сејања; о пресађивању зелених младица у растило, о произвођењу извесних воћака прпорцима, нагртањем положницама и изданцима; о разликовању родних и јалових пупољака; о времену присађивања, месту где се воћке присађују (при земљи и круни); готовљењу хладног и топлог воћарског воска и извођењу најбољих начина присађивања (каламљења); о копању јамића за сађење, времену сађења и сађењу воћа; о орезивању и дотеривању круне код воћака; обрађивању и ђубрењу земље под воћњаком.

Сваки се споменути рад изводио очигледно и курсисти су се вежбали.

За обуку курсиста — слушалаца — у одабраним начинима присађивања, они су први вежбали руку на врбовом прућу и шибљикама све дотле док се нису потпуно извежбали, и потом тек пуштени да расадничко воће присађују (каламе).

II. Из Виноградарства. Припремање земље за виноград; о чувању америчких сората лозе до употребе; прпорење резница и неговање прпорака преко лета; сортирање домаће лозе за каламлење; припремање подлоге и вијоке (калем лозе); вежбању слушалаца у правилном сечењу резница; вежбању слушалаца каламљењу лозе на резницама, прпорцима и на сталном месту на показаним начинима каламлења на зрело, енглеско спајање, и каламлење у пун процеп, а тако исто зелено каламлење спајањем; нега зелених калемова преко лета, потапања и полагања на месту гди се окалами; чување зелених калемова до употребе; кад треба садити зелене калемове и како се спремају за сађење; вежбању слушалаца прпорењу, полагању, потапању и сађењу на сталном месту; одгајивању и орезивању чокота од зелених калемова до навршетка треће године; о справљању бордовске чорбе за прскање противу Перонospоре и руковању прскалицом.

На тим курсевима у сремским расадницима обучено је земљоradничких синова и то 1137 словима хиљаду сто тридесет и седам 1902. године, а 1903. марта и априла 1089. Свега 2226 младића.

На овим практичним курсевима, који се држе у сремским расадницима, сваке године најмање двапута, а по потреби и 4 пута, сви слушаоци, како они које су општине изабрале тако и они који добровољно слушају, дужни су бити у току једне године на свима курсевима по 5 дана. — Они по свршетку последњег курса и по положеном испиту практичном и теоријском, добијају награду у калемарским и другим воћарским алаткама и пољопривредним књигама, а сем тога и по коју садницу благородног воћа.

Код већине наших сремских расадника, као још младих установа, постигнут је успех, те је на споменутим практичним курсевима у прошлој и марту ове године дато поуке теоријске и практичне како се воћа и лоза негују и каламе, и томе знању обучено 2226 младића од 16—25 година старости, а долазило је и старијих по годинама, који су драговољно били за све време на приређеним курсевима.

Овај број слушалаца као и добровољних, убеђују вас, да су сремски економи и сремски расадници отпочели да учичу, да наш народ који је у већини земљоradник, не само добије поуке како се воће и лоза негује, но су многи расадници отпочели од ове године да своју околину снабдевају добрим садницама воћа а тако и лозе резница и каламљене, чему се само можемо радовати јер је то успех сремских расадника који ће да убрзају обнављање наших пропалих виноградских крајева а са тиме уједно размноже доста и добрих сората воћа, нарочито јабука и крушака.

Књижевне вести.

Још се може добити

КРВАВА НОЋ У БЕОГРАДУ

(29. мај 1903. године.)

по причању заверника

написао

Б. КОНСТАНТИНОВИЋ.

У овој књижици оцртана је верно не само крвава ноћ, но и сви догађаји, који стоје с њом у свези.

Књига има ова поглавља: I. Погинули и протерани владари Србије. II. Због чега је погинуо краљ Александар. III. Завереници. IV. Крвава ноћ у Београду. V. Догађаји после крваве ноћи. VI. Избор краља Петра I. (Карађорђевића).

У књизи су ове слике: Две слике краља I. Петра Карађорђевића, из времена босанско херцеговачког устанка, кад се борио као четовођа усташа, друга из старијег доба; за тим слике погинулих краља Александра и краљице Драге; бившег председника министарства Цинцар-Марковића и бившег министра војног Милована Павловића, као и план београдског двора, где се догодише крвави догађаји.

Књига је штампана на финој, глаткој артији, износи три штампана табака (48 страна осмине), а цена јој је 40 потура (20 новч.). Препродавцима 30 процената рабата. Ко купи преко 100 књижица и пошље готов новац у напред, добија 40 процената попуста. Поштарину плаћају наручиоци. Поруџбине прима потписани.

Коста Лера.

Бр. 263.
1903. 616 2—3

ОБЈАВА.

Уписивање ученика на срп. правосл. вел. гимназији у Новом Саду за школску годину 1903/4. почиње 1. септембра о. г. по н. к.

Ученици, који први пут у гимназију ступају морају исказати сведоџбом, да су свршили IV. разред основне школе, и сваки ученик без разлике има донети са собом сведоџбу школску од последње године, крштено писмо и сведоџбу, да је у смислу XXII. зак. чл. од године 1887. каламљен.

При уписивању плаћа сваки ученик уписнине 4 К. за библиотеку 2 К. и за Sanitas 6 К.; од тога се нико не опрашта.

Школарина износи 48 К. на годину и плаћа се уједанпут при уписивању или у трипут по 16 К и то у октобру, фебруару и мају. Од 36 К. школарине могу бити опроштени они ученици, који докажу сведоџбом, да су сиромашни, и сведоџбом школском, да се добро владају и науком добро успевају. А 12 К. школарине плаћа сваки ученик у означеним месецима по 4 К.

Поправни испит држаће се 31. августа 1903.

УПРАВА

срп. правосл. вел. гимназије.

Оглас.

Српска православна црквена општина идворска издаје своју кућу

ВЕЛИКИ БИРТ

под кирију на три године од 1. новембра 1903. до 1. новембра 1906. године.

Лицитација ће се одржати 8. (21) септембра 1903. Услови се могу видети у црквеној писарни

617 1—2 **Председништво.**

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СВЕТОЗАРА НИКОЛИЋА

у Меленцима

потребује два старија помоћника, који морају бити вешти продавци и солидног владања.

609 3—3

ЦРКВЕНИ ПОЈАЦ

са врло умилним гласом, и подпуним знањем црквеног правила т. ј. (типика) тражи место евентуално и за црквењака, јавити се уредништву овог листа, уз потанку назнаку увјета. 607 3—3

Српска Учитељска Новчана Задруга у Новом Саду

(удружење с ограниченом одговорношћу).

Задруга даје **зајмове** под повољним условима.
Прима **улоге** уз највишу камату.
Радни су часови уторником и суботом од 5—6 сати после подне и четвртком од 11—12 пре подне. Редовна је цензура четвртком.
☛ Задруга се налази у кући одма до средиште српске народне школе.

УПРАВА.

17—24 8

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Велимира Радака

у Митровици.

„Ракетли“ жабица

„РАКЕТЛИ“ разних ватромета и бенгалске ватре у свима бојама.

НЕ ТРЕБА САПУНА ВИШЕ

прашак за прање веша без сапуна цеђа и соде.

Гром

најјача есенција. Од једне литре грома добије се 20 литри доброг сирћета.

Емајл лакова за мазање разних кућевних ствари, **лакова за патос** у свима нијанцама.

Минералних вода, шпанских лековитих вина, шампањера, медицинал-коњака.

Роба фришка, цене умерене. 604 3—6

МОДНА-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Николе Стојановића

у Белој Цркви (Fehértemplom)

потребује два старија и два млађа помоћника, који могу 1. или 15 септембра о. г. у радњу ступити. Морају бити добри продавци, да владају српским, немачким, мађарским и романским језиком. 613 2—2

НАЈВЕЋА ТРГОВИНА

ШПЕЦЕРАЈА, КОЛОНИАЛА и ДЕЛИКАТЕСА

Л. ЈОВИЧИЋ

телефон бр. 344. **ЗАГРЕБ** улица бр. 7.

Јављам да сам велику количину **каве** купио, те сам у стању **праву куба каву** по **2 круне 50 пот. килограм** у сваком месту франко подвоз и паковање доставити. Примећујем ради посумње, у случају да неби коме горе наведена кава одговарала, уз мој трошак узимам у свако доба натраг.

Са особитим штовањем

Л. Јовичић.

10—10 532

ВЕЛИКА

ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

Ђорђа Ивковића

У НОВОМ САДУ

у дунавској улици, у сопственој кући снабдевена са 7 машина, које креће **гас-мотор**, а уређена *најновијим модерним и сецесије словима, украсима* и *шарама* сваке врсте, израђује све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно и на највеће задовољство, а све по цени јефтиније него игде. 160 23—25

ПУТНИК

који је вичан винарској и ракијској бранжи, а може доказати, да је добро уведен у **Хрватској, Славонији, Босни** и у угарским жупанијама **Бачкој** и **Барањи** може добити место 1. октобра п. р. о. г. Неопходно је потребно знање *српског и немачког* језика, а првенство имају, који и *мађарским* језиком владају. Понуде са ознаком својих тражбина и преписом сведоџаба треба упутити под шифром: **„Изврстан“** на администрацију „Заставе“.

565 5—6

Рojички Styriaquelle

лековита вода против надима у стомаку грчева запаљења бубрега катара у грлу и устима, катара у стомаку и цревима, мокраћне киселине, шећерних болести. Немања столице, болести џигерице црне.

ЛЕЧНИЧКИ ПРЕПОРУЧЕНО

ИЗВРСНИ УСПЕСИ!

Главни деповитер за Угарску
Jos. HOFFMAN.
Budapest, Báthor-utcza 8.

228

Сваковрсна семења за расад,
Штоплова, гуме и воска за каламњење, плава камена и шаша,
Фина, зејтина, пиринца и каве,
Крупна и ситна грожђа,
Крупна бадема и лешника,
Минхенско шпатен пиво флашама.

ДЕЛИКАТЕСА и ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Ђ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД

Основана 1866. Главна улица бр. 27.

Телефон бр. 76.

Грчка лековита вина:
Mavrodaphne, Cypro, Achaier, Malvasier.
Сваки дан свежа путера за тј. са спахилука надвојводе Албрехта.
Дебрецинске и енглеске меснате сланине.
Минералне воде. 751 40—

НА ИЗМЕНУ. У школу из Пеште у српско место, родитељи би желили своје дете женско од 8 год. дати, због науке српског језика. Zarits Milos, csbmőri út, 4. sz. 10. ajto 612 2—2

ЕКСПОРТ НАМЕШТАЈА

43—50 243 и

посредовање директног купа за бечки намештај

М. ДИМОВИЋ

Wien, V. Schlossgasse Nro 18.

Ценовници бадава и франко.

ОГЛАС.

Своју кућу на најживљем месту главне улице у Вилову, са мешовитом трговином заједно, због смртног случаја у породици, рада сам или предати, или продати. За обавештај се ваља обратити или ја потписану, или на браћу јој књижаре: Симу Јовановића у В. Кикинди или Гигу Јовановића у Т. Бечеју.

Вилово (бачка жупанија) августа 1903

Софија Јовановић,
власница куће и трговине.

596 3—3

МЛАЂИ ГВОЖЂАРСКИ ПОМОЋНИК

може одма ступити код

Ђ. СЛАВКОВИЋА

у Земуну.

Потребно је да зна говорити српски, не мачки, а и нешто мађарски. 599 3—3

ПЕРО ДЕСПИЋ

Главно заступништво Краљ Српске Извозне Банке за Аустрију, повереник Српске повртарске задруге у Новоме Саду за Аустрију и Немачку.

БЕЧ, Obere Donaustrasse Nro 93.

Адреса за брзојаве: DESPIĆ, Dianabad — Wien.

Прима у комисион све земљорадничке и др. производе (као: жито, суве шљиве, пекмез, воће, јаја, коже итд.) — Врши набавке за рачун Срба увозника у свима фабричким производима. Даје обавештења сваке врсте. Услуга кулатна. Провизиона стопа умерена.

Адреса за пошиљке: **Pero Despić,** II. Obere Donaustrasse 93. Wien Staatsbahn. 343 33—

НАЈБОЉЕ и НАЈЕФТИНИЈЕ

БОЈЕ, ЛАКОВА, ПЕМЗЛЕ И БРОНЗА

може се добити у новоотвореној радњи

БОЈА, ЛАКОВА, ПЕМЗЛЕ, БРОНЗА И Т. Д. КОД

Д. КОДА

У НОВОМ САДУ

КОМИСИОНА РАДЊА 262 17 52

БЕК, КОЛЕРА И ДРУГА

У БЕЧУ, БЕРЛИНУ И ЛОНДОНУ.

Препоручујем се као једина Српкиња, јорганџиница **у Новом Саду.** Израђујем просте, као и најфиније и најмодерније

ЈОРГАНЕ

а све по најумеренијој цени. На страну шаљем мустре и ценовник на захтевање бесплатно а у месту на позив лично посећујем. За многобројне поруџбине моли с поштовањем

Зорка Милићева,
житна улица број 11.

10—12 381

ОСНОВАНА 1870. ОСНОВАНА 1870.

СРПСКА ЗАДРУГА

ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

У НОВОМЕ САДУ

Курчијска улица бр. 6.

прима улоге на штедњу, на штедионичке књижице, у текућем рачуну, као и недељне уплате по 50 потура недељно на сваку честицу, на 1, 2 и 3 године, према жељи улагача, а по највећем каматњаку.

Пристојбу на камате наплаћује завод **сам.**

Издаје зајмове путем личног кредита и интабулација, као и предујмове на папире од вредности под најповољнијим условима.

Завод овај је основан 1870. године, дакле је један од најстаријих српских новчаних завода.

Са годином 1902-ом навршио је завод овај своју XXXII. пословну годину и његов завршни рачун (биланција) исказује имовину од К 2,119.944·63 пот., према дуговима од К 2,073.102 29 пот., те је тако чиста добит за 1902. г. К 46 842·34 п.

Промет благајне у 1902. години износио је К 12,546.428·—, промет ескontних послова К 9,137.223·—, а целокупна промет износио је К 40,200.722·—.

585 3—

НОВООТВОРЕНА РАДЊА КУЋЕВНОГ НАМЕШТАЈА

ФИЛИЈАЛА ОСЕЧКЕ ТВОРНИЦЕ

Одликована у Будимпешти 1885.

БОЖИЋ И МЕЦИНГ

Одликована у Осеку 1889.

у Новом Саду, дунавска улица у кући г. А. Пајевића

препоручује своје богато стовариште у дрвеним, тапетираним, као и гвозденим кућевним намештајима

уз најјефтиније цене.

Извадак из ценовника:

1 орман у старо-немачком стилу са двоја врата од К. 40 па горе
1 кревет у старо-немачком стилу . . . . . од К. 36 па горе
1 ноћни орман у ст.-немачком стилу са мрамором од К. 20 па горе
1 спаваћа соба у старо-немачком стилу састојећи се из 2 ормана двокрилна, 2 кревета, 2 ноћна ормана, 1 умиваоник са мраморним плочама и огледалом . . . . . од К. 262 па горе
1 спаваћа соба у ренесанц-стилу са богатом резбарском израдом . . . . . , . . од К. 310 па горе
1 спаваћа соба у француском или сецесион-стилу од К. 460 па горе
1 кредеиц у ст.-немачком стилу лепо израђен од К. 90 па горе
1 креденц у ст.-немачком стилу, у средини горњег дела отворен, са 150 центм дугачком мраморном плочом . . . . . од К. 120 па горе
1 комплетна трапезарија у ренесанц-стилу, тамна ораховина, састојећа се из 1 великог креденца са мраморном плочом, 1 тримо са великим огледалом, 1 астал за извлачење, 6 кожних столица, 1 Галери-диван са тепихом превучен . . . . . од К. 370 па горе
1 комплетна трапезарија у француском стилу фино израђена или у сецесион-стилу са оковима од месинга . . . . . од К. 530 па горе
1 диван (канабе) у старо-немачком стилу са лепим тепихом превучен добром израдом од К. 80 па горе
1 моде-диван са пречником од месинга (messingstange), огледалом у плишаном оквиру, спојен са ланцем од месинга, најлепше израђен од К. 160 па горе
1 салонска гарнитура у најновијем фазону са финим бурст-штофом превучена, састојећа се из 1 канабета, 4 наслоњаче (fontel) и две столице . . . . . од К. 168 па горе

Политиран намештај јефтиније но игде.

Велики избор финих ћилимова, завеса, слика, икона и сатова.

Фабрика намештаја, тапетарска радионица и ателијер за декорације налази се у Осеку у горњем граду, иста прима поруџбине за израду сваковрсног намештаја у сваком стилу.

Филијале: у Новом Саду, Винковци и Вировитици.

Тапетарски посао за хотеле и летњиковце примамо и рачунамо по најфетинијој цени.

Прорачуни и ценовници шаљу се бесплатно.

Код веће поруџбине, шаљемо на захтев, о нашем трошку нашег путника са богатом колекцијом мустара и нацрта.

519 5—10

Оброчна плаћања са најсолиднијим ценама дозвољавају се.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду